

Olimpiyat Oyunları Etki Ölçeği'nin (OOEÖ-Uzun Versiyon) Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması*

The Reliability and Validity Study of Olympics Impacts Scale (OIS-Long Form)

M. Emin KAFKAS*, Hulusi BİNBAŞIOĞLU**

*Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor YO, 44280, Malatya.

E-posta: mehmet.kafkas@inonu.edu.tr

**Öğr. Gör., İnönü Üniversitesi Kale MYO, 44280, Malatya.

E-posta: hulusi.binbasioglu@inonu.edu.tr

MAKALE BİLGİLERİ

Makale işlem bilgileri:

Gönderilme tarihi: 1 Ağustos 2014

Birinci değerlendirme: 17 Ekim 2014

Kabul: 3 Kasım 2014

Anahtar sözcükler:

Turizm, Olimpiyat, Yerel halk, Ölçek uyarlama.

ÖZ

Gelir getirici ve tanıtıcı etkisi nedeniyle birçok ülkenin önemle üzerinde durduğu sportif etkinliklerin başında gelen olimpiyatlar, sadece sportif faaliyetlerin değil turizm sektörünün de gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bu tür katkılarının daha çok etki yaratması ve başarılı olabilmesi için, olimpiyat gibi büyük spor organizasyonlarının düzenleneceği yerlerde yaşayan halkın bu tür organizasyonlara karşı algılarını ve tutumlarını ölçmek gerekmektedir. Bu nedenle çalışmanın amacı da; Zhou ve Ap (2009) tarafından geliştirilmiş olan Olimpiyat Oyunları Etki Ölçeği'nin (OOEÖ) geçerlilik ve güvenilirliğini tespit etmektir. Araştırmanın çalışma grubu, Erzurum ili merkez ilçede yaşayan 18-60 yaş aralığında araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 228 kişiden oluşturulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde güç analiz yöntemi ile örneklem büyüklüğü hesaplanmıştır. Aynı zamanda ölçeğin dilsel eş değeri ve test-tekrar test çalışması için korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonrası ölçek formu, ölçmeyi amaçlayan 20 madde üç alt boyuttan oluşmuştur. Sonuç olarak OOEÖ Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bütün sonuçlara göre, mevcut ölçek formunun yerel halkın olimpiyat oyunlarına karşı algılarının ölçülmesi ve görüşlerinin belirlenmesinde kullanılabileceği tespit edilmiştir.

ARTICLE INFO

Article history:

Submitted: 1 August 2014

Resubmitted: 17 October 2014

Accepted: 3 November 2014

Key words:

Tourism, Olympics, Resident, Scale adaptation.

ABSTRACT

Because of its income and promotional effect, countries overemphasize one of the sporting events, Olympics, which contribute to the development of not only the sports activities but also the tourism industry. For becoming wide and increasing these contributions, it can be useful to test the residents' perceptions towards the impacts of mega events like Olympic Games. The purpose of this study was to identify the Olympics Impacts Scale's (Zhou and Ap 2009) reliability and validity. The sample of the study was composed of 220 volunteered Erzurum residents whose age was between 18-60 years. Sample size was formulated with power analyze method to design research group of the study. Meanwhile, the language equivalence and test-retest correlation coefficients were estimated. After exploratory factor analysis and confirmatory factor analysis, the scale comprised 20 items and 3 factors. In summary, results revealed that Turkish version of Olympics Impacts Scale can be used as a reliable and valid scale to measure and evaluate residents' perceptions towards the Olympic Games.

GİRİŞ

Turizm, yarattığı gelir getirici etkisi nedeniyle ülkelerin çok önem verdiği ve her geçen gün de bu önemi arttırdığı sektörlerin başında gelmektedir. Bu sektörün gelişmesine katkıda bulunan etkinliklerin başında da sportif etkinlikler bulunmaktadır. Önemli spor organizasyonları, pazarlanabilen ve yönetilebilen, gerçek anlamıyla büyük etkinlikler-

dir (Nauright vd. 2013). Gerek ekonomik katkısı gerekse medya ve kamuoyundaki popülerliği nedeniyle ülkeler, büyük sportif organizasyonları düzenlemek istemektedirler. Özellikle son yirmi yılda düzenlenen sportif etkinlikler, turizmin gelişmesine de çok önemli katkılar sağlamaktadır. Ülkeler sadece sportif olayların gerçekleşmesi için değil, ülke turizmine katkıda bulunması için de bu tür etkinlikleri düzenlemek istemektedirler. Düzenlenen sportif etkinliklerin içerisinde en önemli ve en büyük organizasyon ise olimpiyatlardır. Ülkeler, düzenledikleri bu olimpiyat organizasyonlarının

* Bu makale, 5-8 Kasım 2009 tarihinde Antalya, Kemer'de düzenlenen 1. Uluslararası Herkes İçin Spor ve Turizm Kongresi'nde özet olarak sunulan bildirinin geliştirilmiş halidir.

sayesinde, hem turizm gelirlerini hem de düzenlenen kentin tanınırlığını artırması açısından çok büyük avantaj sağlamaktadırlar. Bu çalışma ise 2011 yılında Erzurum'da düzenlenen kış olimpiyatlarında, olimpiyat oyunlarının yerel halk üzerindeki etkisini araştırmak için yürütülmüştür. Ancak yapılan Türkçe alanyazın araştırmaları sonucunda olimpiyat oyunlarının etkisini değerlendirecek bir ölçeğe rastlanamamıştır. Bu nedenle çalışmanın amacı, uluslararası alanyazında yerel halkın olimpiyat oyunlarına karşı tutumunu değerlendirmede kullanılacak bir ölçeği, ulusal alanyazına kazandırmak için Türkçeye uyarlayarak, geçerlik ve güvenilirliğini tespit etmektir.

OLİMPİYAT OYUNLARI

Spor turizmi, iki binli yıllarda önemi gittikçe artan bir turizm çeşidi haline gelmiştir. Spor turizmi ile ilgili davranış şekilleri; sportif etkinliklere aktif katılım sağlama, sportif etkinlikleri izleme ve sportif anlamda cazibe merkezi olan yerleri (olimpiyat oyunlarının oynandığı statları, spor açısından nostaljik yerleri) ziyaret etme olarak üç şekilde ifade edilebilir (Gibson 1998). Özellikle spor turizminin öneminin artmasının başlıca nedenleri arasında olimpiyat gibi büyük spor organizasyonlarına karşı artan ilgi gösterilebilir.

Resmi olarak on dokuzuncu yüzyıldan itibaren düzenlenen olimpiyatlar, dünyadaki en önemli sportif organizasyonların başında gelmektedir. Halen binlerce sporcu bu oyunlara katılıp yarışmakta, milyonlarca insan da dünyanın çeşitli ülkelerinden gelip oyunların düzenlendiği şehri ve ülkeyi yerinde ziyaret etmektedir. Milyarlarca insan ise ekranları karşısında bu büyük spor etkinliklerini rahatça izleyebilmektedir. Diğer büyük spor organizasyonlarına nazaran, olimpiyatların her zaman sadık bir takipçi ve hayran kitlesi bulunmaktadır (Getz

2008). Pekin, Atina, Londra, Barselona gibi şehirler, mevcut alt yapıları sayesinde, olimpiyatları düzenlemek için sıklıkla aday olmaktadır. Ayrıca olimpiyat gibi büyük spor organizasyonları sayesinde, diğer küçük spor organizasyonlara ev sahipliği yapma olanağı da artmaktadır. Çünkü büyük etkinlikler için yapılan tesisler, küçük etkinlikler için de rahatça kullanılabilir durumda olacaktır.

Daha küçük çaplı etkinlikler olmasına rağmen, Amerikan futbolundaki Super Bowl maçları, futbolla ilgili olarak düzenlenen İngiltere FA Cup finalleri, bisiklette düzenlenen Tour de France yarışları gibi müsabakaları izlemeye gelen turistler sayesinde de, hem yerel hem de bölgesel ekonomiler önemli bir gelir kaynağı elde etmektedir (Nauright vd. 2013).

Bu konuyla ilgili olarak, son dönemde verilebilecek en güzel örnek ise İspanya'nın Barselona şehridir. Barselona'nın turizm şehri olarak anılmasını sağlayan 1992 olimpiyat oyunları, şehir için eşsiz ve vazgeçilmez bir pazarlama aracı olmuştur (Duran 2005). Düzenlenen olimpiyat oyunları sayesinde şehir, hem turizm gelirlerini hem de tanınırlığını önceki dönemlere nazaran daha çok artırmıştır. Örneğin, Tablo 1'de Barselona şehrinin turizmle ilgili verileri yıllar itibarıyla incelendiğinde olimpiyatın düzenlenen şehre katkısı açık bir şekilde görülmektedir.

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi olimpiyatların yapıldığı yılda (1992), iki yıl öncesine göre gelen turist sayısı yaklaşık %10'luk bir artış gösterirken, olimpiyatların yapıldığı yıldan üç yıl sonra (1995) gelen turist sayısı yaklaşık %65'lik bir artış göstermiştir. Olimpiyatlardan sonra 2012 yılına kadar da yaklaşık dört kat bir artış olmuştur. Bu da olimpiyat oyunları düzenlendikten sonra gelen turistlerin sayısının ne kadar arttığını çok net bir şekilde ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yatırım

Tablo 1. Yıllar İtibarıyla Barselona Şehri Turizm İstatistikleri

	1990	1992	1995	2000	2005	2010	2012
Gelen turist sayısı	1.732.902	1.874.734	3.089.974	3.141.162	5.061.264	7.133.524	7.440.113
Geceleme sayısı	3.795.522	4.333.419	5.674.580	7.777.580	10.941.579	14.047.396	15.931.932
Otel sayısı	118	148	160	187	268	328	380
Yatak sayısı	18.569	25.055	27.988	31.338	49.235	61.942	69.389
Ortalama oda doluluk oranı (%)	71,0	64	63,6	84,0	76,0	74,8	77,0

Kaynak: Barcelona Turisme (2013), <http://professional.barcelonaturisme.com> adresinden derlenmiştir.

açısından, otel sayısı ve yatak sayısı da, on yılda ciddi oranda artmıştır. Bu sayede Barselona şehri, en önemli turizm kentlerinin, hatta turizm açısından en kutsal yerlerin başında gelmektedir (Getz 2008).

Yeni yatırım ve gelir elde etmek amacı güden yerel yönetimler, şehirlerinin markalaşması için oldukça çaba göstermektedirler. Ancak yeni ekonomik gelişme stratejileri doğrultusunda sporu ve sportif etkinlikleri içermeyen bu çabalar boşa gidecektir (Nauright vd. 2013). Spor organizasyonlarının yukarıda belirtilen bütün bu önemine ve değerine rağmen, etkinliklerin düzenlendiği yerlerde yaşayan halkın, bu tür organizasyonlara karşı algıları ve tutumları göz ardı edilmiştir (Zhou ve Ap 2009). Turizmle ilgili olarak, yerel halk için önemli olan nokta, turizmin o şehirde yaşayanların kişisel yaşamları üzerine olan etkisidir (Alaeddinoğlu 2007).

İLGİLİ ÇALIŞMALAR

İlgili alanyazında, olimpiyat oyunları ile ilgili birçok araştırma bulunmaktadır. Bunlardan birçoğu olimpiyatların şehrin imajına, markalaşmasına olan katkı boyutunu, bir kısmı sponsorluk boyutunu, büyük bir kısmı da olimpiyat oyunlarının ekonomik ve çevresel boyutunu incelemiştir.

Olimpiyatlarla ilgili Türkiye’de çok fazla çalışma yapılmamıştır. Bunlardan; Serdaroğlu (2002), olimpiyat tarihi ve Türkiye’nin olimpiyatlardaki durumunu incelemiştir. Zorba (2005), olimpiyatlara adaylık sürecine ilişkin İstanbul halkının (2500 kişi) görüşleri üzerine yaptığı çalışmada, İstanbul halkının olimpiyatlarla ilgili yeterli bilgi düzeyine sahip olmadığı, halkın olimpiyatlar için spor kültürü bakımından yetersiz olduğu, yurt içi ve yurt dışı tanıtımın yeterince yapılmadığı, Türkiye’nin ekonomik açıdan buna hazır olmadığı, konaklama, ulaşım, hizmetlerinin yetersiz olduğu, güvenlik, sağlık, haberleşme, tesis sayısı ve imkânlarının yeterli olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca çalışmada, olimpiyatların halkın bilinçlenmesine katkı, spor çeşitliliği ve spor olanaklarının artmasına da yararlı olacağı, ülkenin turizm gelirlerini arttıracığı, kültürel kaynaklarını tanıtacağı, Türkiye’ye gelen turist kalitesini yükselteceği, spora bakış açısını olumlu yönde değiştireceği, spor yapma alışkanlığı kazandıracığı ve spor olanaklarının artaca-

ğını belirtmiştir. İstanbul’un olimpiyatları alamamasının sebebi olarak da; siyasi lobi eksikliği, dini farklılıklar, ulaşım, tanıtım ve halkın olimpiyatlar konusundaki bilinçsizliği sonucuna varmıştır. Kekin’in (2007) yaptığı çalışmada, 2000-2012 yılları arasında düzenlenen ve düzenlenecek olan modern olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapmak için aday olan şehirler, seçim kriterleri ve İstanbul açısından değerlendirilmesi yapılırken, Kılıç’ın (2007) yaptığı çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin olimpiyatlar hakkındaki farkındalığı araştırılmıştır. Şahin (2010), tarihsel süreç içerisinde olimpiyatların siyasal boyutlarını incelemiş ve olimpiyatların siyasal yönlerinin de dikkate alınması gerekliliğine vurgu yapmıştır. Şimşek (2011), 2011 Erzurum Dünya Üniversitelerarası Kış Oyunları’nın etkilerine yönelik 412 yerel seyircinin görüşlerini belirlediği çalışmada, erkeklerin organizasyonun ekonomik katkısının daha fazla olduğuna inandığını, kadınların ise çevresel katkısının daha fazla olduğuna inandığını, kadın katılımcıların erkeklere kıyasla organizasyonun olumsuz etkilerinden biri olan problemler ve kültürel çatışmanın varlığından söz ettiğini, katılımcıların organizasyonun şehir imajını geliştirmeye ve sağlamaştırmaya pek katkı sağlamadığını ve sosyal-çevresel sorunlar yarattığını düşündüğünü belirtmiştir. Şenduran vd. (2012), 367 kişiye uyguladığı çalışmada katılımcıların olimpiyat oyunları hakkındaki görüşlerinin genel anlamda yapıcı olduğunu ancak, katılımcıların Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi’nin faaliyetlerine karşı ilgisiz kaldığını ve olimpiyat oyunları hakkında genel bilgilerinin zayıf olduğunu gözlemlemiştir.

Çalışmalardan birkaçı ise yerel halkın olimpiyat oyunlarına karşı tutumlarını incelemiştir. Örneğin, Waitt (2003) tarafından Sydney Olimpiyatları üzerine yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, devletin olimpiyat gibi küresel sportif etkinliklerde hem kamu kitle bilincini aynı düzeyde tutmasının hem de ekonomik olarak en dezavantajlı kişiler arasında bu tür etkinliklere harcanan para nedeniyle meydana gelebilecek tepkiyi önleyecek otoriteyi sağlamasının oldukça zor olduğu ortaya çıkmaktadır. Gursoy ve Kendall (2006) ise büyük spor etkinliklerinde doğrudan veya dolaylı olarak toplumun desteğini alabilmek için; toplumun kaygıları, çevresel değerlere verilen önem, toplumsal bağlılık, algılanan fayda ve maliyet düzeyi olmak üzere beş etkenin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Yerel halkın 2008

Pekin Olimpiyatlarına karşı algısını ölçmeyi amaçlayan bir diğer araştırmada, katılımcıların olimpiyat oyunlarına karşı algısı özellikle sosyo-psikolojik, kentsel gelişim ve ekonomik kalkınma faktörleri açısından çok olumlu gerçekleşmiştir (Zhou and Ap 2009). 2008 Pekin Olimpiyatları sonrası yerel halkın algısını ölçmeyi amaçlayan başka bir çalışmada ise vatandaşlar olimpiyat oyunlarının şehrin turistik altyapısını geliştireceğini, gelişen altyapının da hem şehrin turizm kalkınmasını hem de o olimpiyat şehrinin ekonomik açıdan kalkınmasını etkileyeceğini belirtmişlerdir (Kapareliotis, Panopoulos ve Panigyrakis 2010). Konstantaki ve Wickens (2010) tarafından 2012 Londra Olimpiyatlarında yerel halkın çevresel ve güvenlik konularıyla ilgili algılarını ölçmek için yapılan araştırmada, katılımcılar 2012 oyunlarını desteklediklerini ve Londra'nın ev sahibi şehir olması sebebiyle gurur ve heyecan duyduklarını, buna karşın hava kirliliği, trafik sıkışıklığı, ulaşım sistemi yetersizliği ve güvenlik konusunda ise endişe duyduklarını ifade etmişlerdir. 2010 Vancouver Olimpiyat Oyunları için, oyunlardan altı ay önce, oyunlar esnasında ve oyunlardan altı ay sonra yapılan araştırmada vatandaşlar, oyunların sosyo-kültürel ve psikolojik etkisini tatmin edici bulurken, beklenen ekonomik katkıyı ise tatmin edici bulmamışlardır (Karadakis ve Kaplanidou 2012). Prayag vd. (2013) tarafından 2012 Olimpiyatlarına ilişkin Londra halkının desteğinin incelendiği çalışmada halkın tutumu, algılanan sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel etkiler ile oyunlara destek arasında bir vasita olarak ortaya çıkmıştır. 2012 Londra Olimpiyatlarıyla ilgili yerel halkın algısını araştıran bir diğer araştırmanın sonuçlarına göre de toplumun olimpiyatlara desteği, olumlu ve olumsuz etkilerin algılanması ve halkın etkinliklere katılımıyla ilişkilidir (Pappas 2014).

Alanyazın incelendiğinde özellikle Türkiye'de yapılan olimpiyat ile ilgili çalışmalarda, daha çok olimpiyat oyunlarının ekonomik ve tarihi süreçleri ile birlikte halkın görüşleri ele alınmıştır. Olimpiyat gibi büyük spor organizasyonlarının daha çok etki yaratması ve başarılı olabilmesi için etkinlikler düzenlemeden ve hatta aday olmadan önce etkinliklerin düzenleneceği yerlerde yaşayan halkın, bu tür organizasyonlara karşı algıları ve tutumlarını ölçmek ve bilmek gerekmektedir. Bu nedenle bu araştırmada da yerel halkın olimpiyat oyunlarına karşı algısını ölçme amaçlı bir ölçeğin geçerlilik ve

güvenirlik çalışması yapılmıştır. OOEÖ'nün seçilmesinin başlıca nedeni, diğer çalışmaların büyük organizasyonlarla ilgisi olmasına karşın bu ölçeğin, olimpiyat kavramından yola çıkarak yerel halkın algısının ölçülmesinde daha etkili olması ve 2011 Erzurum kış olimpiyatlarından önce en güncel ve ilgili olan bir ölçek olmasıdır. Bu sayede araştırma, Türkiye'de olimpiyat oyunları gibi büyük spor organizasyonları öncesi, yerel halkın bakış açısını ve tutumunu ölçecek daha kapsamlı çalışmalara öncülük edecektir.

YÖNTEM

Araştırmanın çalışma grubu, 1 Eylül-30 Ekim 2009 tarihleri arasında Erzurum ili merkez ilçede yaşayan 18-60 yaş aralığında araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 285 kişiden oluşmuştur. Ancak araştırmaya katılan gönüllülerden elde edilen formlardan bazıları eksik ve araştırmacıların belirttiği talimatlar doğrultusunda doldurulmadığı için 57 ölçek formu değerlendirmeye alınmamıştır. Sonuç olarak araştırmanın çalışma grubu 228 kişiden oluşturulmuştur. Aynı zamanda ölçeğin dilsel eş değeri için Yabancı Diller Yüksekokulu ile Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümlerinde İngilizce düzeyi ölçek formunu okuyup anlamaya yeterli olan 35 öğrenci ve test-tekrar test çalışması için de 50 öğrenci çalışmaya alınmıştır. Alanyazın incelendiğinde, ölçeklerin geçerlik çalışmalarında faktör analizi gibi çok değişkenli analizlerin yapılabilmesi için ulaşılabilecek örneklem büyüklüğü konusunda farklı ölçütler ve görüşler bulunmaktadır. Preacher ve MacCallum (2002), örneklem büyüklüğünün en az 100 ile 250 arasında olması gerektiğini belirtmiştir. Diğer görüşler ise madde sayısına bağlı olarak oran vermektedir. Tavşancıl'a (2002) göre örneklem büyüklüğü, değişken, yani madde sayısının en az beş katı, hatta 10 katı olmalıdır. Bu çalışmada örneklem büyüklüğü, değişken, yani madde sayısının yaklaşık 10 katıdır. OOEÖ madde sayısı 20 iken, örneklem 228 kişiden oluşmuştur. Elde edilen bu değer araştırmanın örneklem büyüklüğü için yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Araştırma; anketteki sorular, anketi yanıtlayan yerel halkın verdikleri cevaplar ve Erzurum ili merkez ilçede yaşayan 18-60 yaş aralığında araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden kişilerle sınırlıdır.

Uyarılama Süreci

Bu araştırma, olimpiyat oyunlarının düzenlendiği bölgede yaşayan halkın etkinliğe ve bunun etkilerine karşı algılarının neler olduğunu ve bunların arasındaki farklılık ve değişkenliği ölçmek amacıyla yapılmaktadır. Bununla birlikte, ölçmenin duyarlılığı için sadece farkın belirlenmesi yeterli değil, farklılığın derecesinin belirlenmesi de gereklidir (Balcı 2009). Ölçme, yaygın sosyal bilimler araştırmalarının içerisinde çok önemli bir yer tutmaktadır (DeVellis 2003). Hambleton ve Patsula (1999) yeni bir ölçek geliştirmektense ölçek uyarılamanın beş temel nedenini şöyle sıralamıştır: a) Bir ölçek uyarlamak, farklı bir dilde yeni bir ölçek geliştirmekten çok daha ucuz ve hızlıdır, b) Uyarlanacak ölçeğin amacı kültürler arası veya ülkeler arası değerlendirme yapmak olduğu zaman, uyarlanmış bir ölçek, farklı bir dilde denk bir ölçek geliştirmenin etkili yoludur, c) Farklı bir dilde ölçek geliştirmek için uzmanlık bilgisi yetersiz kalabilir, d) Orijinal ölçek iyi bilinen bir ölçek olduğu zaman, uyarlanacak ölçekle ilgili güven duygusu, yeni geliştirilecek olan bir ölçeğe duyulacak güvenden daha fazla olacaktır, e) Bir ölçeğin farklı dillerdeki versiyonlarından çıkan sonuçlar testi alan adaylar için çoğunlukla güvenilir olacaktır. Bütün bu sebepler nedeniyle de araştırmada kullanılmak üzere bir ölçek uyarılama çalışması yapılmıştır. OOEÖ uyarılama çalışması için ilk olarak ölçeğin geliştirildiği Çin ile Türkiye arasındaki kültürlerarası farklılıklardan dolayı ölçek uyarılama süreci, titizlikle yürütülmesi gereken bir dizi aşamadan geçirilmiştir. Öncelikle ölçeğin Türkçeye çevrilme süreci gerçekleştirilmiştir. OOEÖ, İngilizce bölümünde görev yapan üç öğretim elemanı tarafından Türkçeye çevrilmiş ve ölçek daha sonra Türkçe bölümünde görev yapan İngilizce düzeyi yüksek olan üç öğretim elemanı tarafından ölçeğin her iki formu arasındaki tutarlılık incelenmiştir. Yine aynı öğretim elemanları tarafından elde edilen Türkçe formlar üzerinde tartışarak anlam ve dilbilgisi bakımından ihtiyaç duyulan düzeltmeler gerçekleştirilmiştir. Daha sonra bu çalışmada OOEÖ geçerlik çalışması olarak yapı geçerliğine bakılmıştır. OOEÖ yapı geçerliğini sınamak amacıyla ölçeğe Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. Yapılan AFA çok sayıda değişkenden (maddeden) bu değişkenlerin birlikte açıklayabildikleri az sayıda tanımlanabilen anlamlı yapılara erişmeyi amaçlamaktadır (Büyüköztürk

2004). Bu araştırmada AFA uygulanmasının amacı, OOEÖ orijinal formunun Türkiye’de yaşayan Türk kültürüne sahip bireyler üzerindeki yapısını açığa çıkarmaktır (Büyüköztürk vd. 2004). Yapı geçerliliği analiz işlemlerine, OOEÖ güvenilirliği iç tutarlılık ve test-tekrar test yöntemleriyle, madde analizi ise düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu ve t testi kullanılarak üst %27 ile alt %27’lik grupların madde ortalamaları arasındaki farkların anlamlılığının sınanmasıyla devam edilmiştir. Özellikle bu araştırmada, faktör yapısının çeşitli değişkenlere göre değişkenlik gösterip göstermediği ise Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) tekniği kullanılarak sınanmıştır. DFA, örtük değişkenler hakkındaki bir kuramın test edilmesi amacıyla, araştırmaların ileri aşamalarında kullanılan bir teknik olarak alanyazında önerilmektedir (Tabachnick vd. 2001). Sosyal ve psikolojik ölçmelerin doğasına ilişkin bilgiler AFA ile artabilir, ancak daha ayrıntılı bilgiler elde etmek için bu analizler yeterli ya da kullanışlı olmayabilir. Bu nedenle birçok çalışma, bilinen ve bilinmeyen değişkenleri içermesi nedeniyle hem açıklayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizlerinin birlikte yapılmasına ihtiyaç duyar. Çünkü ölçme aracı ile ilgili faktör desenini ortaya koymak için uygulanacak açıklayıcı tekniklerden sonra, modelin doğrulayıcı tekniklerle de incelenmesi gerekli bir uygulamadır (Çokluk vd. 2010; Kafkas 2011). Bu bağlamda, araştırmada hem açıklayıcı hem de doğrulayıcı faktör analiz yöntemleri birlikte kullanılarak daha geçerli ve güvenilir bir ölçek formu oluşturulmaya çalışılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan ve Zhou ve Ap (2009) tarafından geliştirilmiş olan OOEÖ’nün amacı, Pekin 2008 olimpiyatlarına ve onun etkilerine karşı yerel halkın algısını araştırmak ve ortaya koymaktır. Orijinal ölçek, toplam yirmi altı madde ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ancak yapılan AFA ve DFA sonrası ölçek formu, a) Şehrin altyapısı ve sosyalleşmesi üzerine etkileri alt boyutu (9 madde, $\alpha=0,89$), yerel halkın olimpiyat oyunlarının şehrin altyapısı ve sosyalleşme düzeyleri üzerine etki durumları hakkındaki bilgileri (Şehrimize tüm dünyaya neler yapabileceğimizi kanıtlama fırsatı sunacaktır), b) Şehrin sosyal ve doğal çevresine olumsuz etkiler alt boyutu (7 madde, $\alpha=0,78$), olimpiyat oyunlarının özellikle çevre ve insanlara vereceği

rahatsızlıkları (Yerel halka rahatsızlık verecek kadar gürültüye neden olacaktır), c) Şehrin ekonomisi üzerine etkileri alt boyutu (4 madde, $\alpha=0,89$), olimpiyat oyunlarının şehrin ekonomisi üzerine etkileri hakkında bilgiler (Şehrimizdeki iş/ticaret olanaklarını arttıracaktır), ölçeğin geneli için iç tutarlılık kat sayısı $\alpha=0,88$ olarak bulunmuştur. Çalışmada ölçekteki maddelerin derecelendirilmesi "Kesinlikle Katılmıyorum (1)" ve "Kesinlikle Katılıyorum (5)" şeklinde çok maddeli ölçeklerden biri olan 5'li Likert tipi ölçek üzerinde değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada yapı geçerliliği istatistiksel analizler kapsamında AFA ve DFA, madde analizi ve ayırt edici geçerlik, güvenilirlik çalışmaları, iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. AFA, madde analizi ve ayırt edici geçerlik, güvenilirlik çalışmaları kapsamında iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirlik katsayıları SPSS 17.0 ve DFA uyum iyiliği testleri LISREL 8.0 paket programı kullanılarak hesaplanmıştır. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde G-Power 3.1 Trial paket programı ile analiz edilmiştir.

BULGULAR

Örneklem Büyüklüğü

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde güç analiz yöntemi ile örneklem büyüklüğü hesaplanmıştır. Örneklem büyüklüğünü belirlemek için yapılan power (güç) analiz testi sonuçları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2 incelendiğinde yapılan power (güç) analizi sonucunda alanyazında referans değerleri ile

Tablo 2. Power (Güç) Analiz Sonuçları

Analizler		
Sistem girdileri	Etki Büyüklüğü	0,2
	α . Hata düzeyi	0,05
	Güç	0,80
	Df	1
Sonuçlar		
	Non-centrality parameter (merkezsizlik parametresi)	7,8800000
	X2	3,8414588
	Toplam Örneklem Büyüklüğü	150
	Güncel Güç Değeri	0,8015507

oluşturulan girdi veri seti ile araştırmanın örneklem büyüklüğünün en az 150 kişiye ölçeğin uygulanması gerektiği saptanmıştır. Elde edilen bu bulgu ile araştırmada uygulanan ölçek sayısı (228) güncel güç değerini doğrulamıştır.

Dilsel Eşdeğerlik

Bir ölçme aracını cevaplayan bireyler ile ölçek dilinin farklı olması, ölçeğe geri çeviri tekniği kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Dil uyarlama çalışmalarında doğrudan çeviri yöntemi bilimsel bir yöntem olarak kabul görmemektedir. Buna karşın ölçeğin uygulanacağı ülkenin dili, bölgesel ve kültürel özellikleri ve yanıtlayacak bireylerin eğitim düzeyi dikkate alınması son derece önemlidir (Fer ve Cırık 2006). Bu araştırmada ölçeğin Türkçeye ve Türk kültürüne uyarlama çalışmaları öncelikle dilsel eşdeğerlik ile başlamıştır. Bir kültürde geliştirilmiş bir aracının başka bir kültürde güvenilirlik ve geçerlilik durumunu belirlemek için ilk olarak, özgün formun çeviri çalışması ve dilsel eşdeğerliğin yapılmasına yönelik çalışmaları yapılmalıdır. Bu bağlamda OOEÖ dilsel eşdeğerlik analizleri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. OFÖ Dilsel Eşdeğerlik Bulguları

Boyutlar	Uygulama	X	Ss	r
Sosyal – Psikolojik Etkiler	Orijinal Form	38,76	5,15	0,89
	Türkçe Form	37,99	6,10	
Sosyal Yaşam Etkiler	Orijinal Form	28,67	4,32	0,93
	Türkçe Form	28,10	3,90	
Olumsuz Etkiler	Orijinal Form	16,11	2,24	0,89
	Türkçe Form	16,72	2,10	
Toplam	Orijinal Form	76,47	10,49	0,95
	Türkçe Form	75,56	11,26	

Tablo 3'te OOEÖ dilsel eşdeğerlik testi sonuçları incelendiğinde hem ölçeğin tüm alt boyutlarında hem de ölçeğin toplam puan ortalamaları arasında yüksek düzeyde bir korelasyon olduğu bulunmuştur ($r=0,89-0,95$). Elde edilen bu istatistikî bulgular ölçeğin her iki formunun dilsel eşdeğerlik açısından uygun olduğunu ifade etmektedir.

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)

Yapı geçerliğini belirlemek için yapılan AFA'da öncelikle olarak bütün maddeler arasında korelasyon matrisi incelenerek önemli oranda anlamlı korelasyon değerlerinin olup olmadığı incelenmiş ve faktör analizinin yapılabirliğine uygunluk gösterir nitelikte anlamlı ilişkilerin olduğu bulunmuştur. Bir sonraki adımda araştırmanın örneklem uygunluğu belirlemek amacıyla Kaiser Meyer Olkin (KMO) ve Bartlett Sphericity testleri ile hesaplanmıştır. Mevcut verilerin faktör analizine uygunluğunu sınamak amacıyla KMO 0,60'tan yüksek ve Bartlett testinin anlamlı olması zorunludur (Büyükoztürk 2004). *Faktör analizi, çok sayıdaki değişkenden anlamlı yapılaraya ulaşmak, ölçek maddelerinin ölçtüğü ve faktör adı verilen yapı ya da yapıları ortaya çıkarmak için kullanılır. Bu nedenle, maddelerin taşıdığı faktör yükleri doğrultusunda, birbirleriyle ilişki gösteren maddeler faktörleri oluşturur* (Bryman ve Cramer 1997; Hovardaoğlu ve Sezgin 1998; Balcı 2009; Kafkas vd. 2012). Ölçeğin yapı geçerliğini saptamak amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Büyükoztürk'e (2002) göre, faktör analizinde aynı yapıyı ölçmeyen maddelerin ölçekten çıkarılmasına ve faktör sayısına karar verirken şu ölçütler dikkate alınması gerekmektedir: Özdeğeri 1 ve daha yüksek maddeler önemli faktörler olarak kabul edilir. Açıklanan varyans oranının yüksek olması, açıklanmaya çalışılan ilgili yapıyı iyi ölçtüğünün göstergesidir. Faktörün tanımladığı maddeyi ölçmesi için o faktörle olan ilişkisini gösteren faktör yük değerinin 0,45 ve daha yüksek olması tercih edilen bir durumdur. Ancak az sayıdaki maddeler için yük değeri 0,30'a kadar kabul edilebilir sınır olarak düşünülebilir. İlaveten yüksek iki faktör yükü arasındaki fark ise en az 0,10 olması gerekmektedir. Çünkü çok faktörlü bir yapıda birden fazla yüksek yük değeri veren madde binişik madde olarak ifade edilmekte ve ölçekten çıkarılması zorunludur. Bu bağlamda araştırmada yapı geçerliliği için yukarıda bahsi geçen ilkeler baz alınmıştır.

Bu araştırmada KMO örneklem uygunluk testi katsayı değeri 0,87 ve Bartlett Sphericity testi χ^2 değeri ise 2460,764 ($p<,001$) olarak tespit edilmiştir. Faktör analizi çalışmalarına ölçeğin özgün formundaki 26 madde ile başlanmıştır. Ölçeğin toplam varyansın %64,20'sini açıklayan ve 26 madde ve dört alt boyuttan oluştuğu görülmüştür. Ancak yapı geçerliliği açısından iki maddenin birden fazla faktör altında yer aldığı ya da faktör yük değerinin 0,30'un altında olduğu durumlarda ilgili maddelerin faktör analizi çalışmasından çıkartılması gerekmektedir. Madde toplam korelasyonları incelendiğinde 0,30'un altında olan 22, 23, 24 ve 25. maddeler ölçekten çıkartılmıştır. Buna karşın maddeler, madde bırakma tekniğine göre incelendiğinde iki maddenin (5. ve 26. madde) birden fazla alt boyutun altında görüldüğü için ölçekten çıkarılmıştır. Bir maddenin ölçekten çıkarılması için madde silinerek alfa katsayısındaki ve ölçek ortalamasındaki değişime bakılabilir (Buluş 2001; Dağ 2002; Kafkas vd. 2012). Belirtilen referanslar doğrultusunda, birden çok faktör altında yer alan, faktör yük değeri ya da madde bırakmalı korelasyon değeri 0,30'un altında olan dört madde ve binişik maddeler ölçekten çıkarılarak kalan 20 madde ile yukarıda belirtilen yapı geçerliliği analiz işlemleri tekrar edilmiştir (Kafkas 2011). Uygulanan işlemler sonucunda envanterin toplam varyansın %58,45'ini açıkladığı saptanmıştır. Bunun yanı sıra, ölçeğin özdeğeri 1'den büyük üç faktörde altında toplandığı belirlenmiştir. Bunun %37,6'sının birinci, %13'ünün ikinci, %7,7'sinin üçüncü alt boyutta olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin faktör yükleri, açıkladıkları varyans oranları, iç tutarlılık katsayıları, KMO değeri ve Bartlett Sphericity testine ilişkin bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

AFA sonucundan sonra elde edilen alt boyutlardan birincisi "*Şehrin Altyapısı ve Sosyalleşmesi Üzerine Etkiler*" (20, 6, 18, 7, 16, 19, 8, 17, 21) 9 maddeden oluşan bu alt boyut toplam varyansın %37,67'sini açıklamakta ve faktör yükleri 0,781 ile 0,502 arasında değişmektedir. "*Şehrin Altyapısı ve Sosyalleşmesi Üzerine Etkiler*" alt boyutuna örnek olarak "*Şehrimize tüm dünyaya neler yapabileceğimizi kanıtlama fırsatı sunacaktır*" maddesi gösterilebilir. İkinci alt boyut "*Şehrin Sosyal ve Doğal Çevresine Olumsuz Etkiler*" alt boyutu (13, 12, 11, 14, 9, 15, 10) 7 maddeden oluştu. Bu alt boyutun faktör yük değerleri 0,831 ile 0,536 arasında sıralanan bu alt boyut toplam varyansın %13,04'ünü açıklamaktadır. "*Kış*

Tablo 4. OOEÖ Faktör Yükleri, Açıklanan Varyans Oranları, İç Tutarlılık Kat Sayıları, KMO ve Bartlett Sphericity Testi Sonuçları

Madde	Faktör Yüğü
Şehrin Altyapısı ve Sosyalleşmesi Üzerine Etkiler Alt Boyutu	
20 Yerel halkın şehrimizle daha fazla gurur duymasını sağlayacaktır.	0,781
6 Şehrimizin daha iyi bir görünüme sahip olmasını sağlayacaktır.	0,750
18 Şehrimize tüm dünyaya neler yapabileceğimizi kanıtama fırsatı sunacaktır.	0,724
7 Şehrimizde yaşayanların kullanımına açık yeni tesislerin açılmasını sağlayacaktır.	0,724
16 Halkın farklı insanları ve kültürleri tanımalarına yardımcı olacaktır.	0,716
19 Şehir halkının daha fazla kaynaşmasını sağlayacaktır.	0,675
8 Şehrimizdeki yolların iyileştirilmesini sağlayacaktır.	0,617
17 Yerel halkın uluslararası bir etkinliğe katılabilme fırsatını sunacaktır.	0,611
21 Yerel halka yeni insanlarla tanışma fırsatı sunacaktır	0,502
<i>İç tutarlılık katsayısı</i>	$\alpha=0,089$ Açıklanan varyans %37,67
Şehrin Sosyal ve Doğal Çevresine Olumsuz Etkiler Alt Boyutu	
13 Yerel halkın huzurunu kaçıracaktır.	0,831
12 Doğal çevreye zarar verecektir.	0,766
11 Yerel halka rahatsızlık verecek kadar gürültüye neden olacaktır.	0,749
14 Şehirdeki suç oranının artmasına neden olacaktır.	0,721
9 Kış olimpiyatları boyunca şehirdeki otel, restoran, alışveriş merkezleri gibi tesislerde aşırı yoğunluk olacaktır.	0,628
15 Yerel halkın huzurunu kaçıracaktır.	0,625
10 Artan trafik tıkanıklığı yerel halkın rahatsız olmasına neden olacaktır.	0,536
<i>İç tutarlılık katsayısı</i> $\alpha=0,078$	<i>Açıklanan varyans</i> %13,04
Şehrin Ekonomisi Üzerine Etkiler Alt Boyutu	
2 Şehrimizdeki iş/ticaret olanaklarını arttıracaktır.	0,876
1 Şehrimizdeki istihdam olanaklarını arttıracaktır.	0,868
3 Şehrimizin turizm potansiyelini arttıracaktır.	0,753
4 Şehrimizdeki iş yerlerinin daha yüksek hizmet standardı sağlayacaktır.	0,707
<i>İç tutarlılık katsayısı</i> $\alpha=0,89$ Açıklanan varyans %7,73	
Ölçek toplam iç tutarlılık $\alpha=0,88$ Açıklanan toplam varyans %58,45	
KMO= 0,87 Bartlett Sphericity testi $\chi^2= 2460,764$ ($p< 0,001$)	

olimpiyatları boyunca şehirdeki otel, restoran, alışveriş merkezleri gibi tesislerde aşırı yoğunluk olacaktır" maddesi bu alt boyuta örnek olarak gösterilebilir. Üçüncü alt boyut "Şehrin Ekonomisi Üzerine Etkiler" alt boyutudur. Faktör yükleri 0,876 ile 0,707 arasında değişen ve toplam varyansın %7,73'ünü açıklayan bu alt boyut (2, 1, 3, 4) 4 maddeden oluşmuştur. "Şehrin Ekonomisi Üzerine Etkiler" alt boyutuna örnek olarak "Şehrimizdeki iş yerlerinin daha yüksek hizmet standardı sağlayacaktır" gösterilebilir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

DFA özellikle daha önceden geliştirilmiş ölçeklerin uyarlama çalışmalarında çoğunlukla uygu-

lanan istatistikî bir dizi işlemdir. DFA'nın uygulanmasının nedeni, tanımlanmış ve oluşturulmuş olan mevcut yapının uyarlama sürecinde uygun olup olmadığı cevaplanması gereken en temel soru olarak görülmesidir. Başka bir deyişle, mevcut yapı uyarlama çalışmasına ne düzeyde cevap verebilmektedir. DFA istatistiksel işlemleri bazı genel uyum iyiliği testlerinden meydana gelmektedir. OOEÖ için DFA test sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir.

DFA istatistiksel işlemlerinde, uyum ve anlamlılığı sınamak amacıyla bazı testler kullanılmaktadır. DFA istatistikî işlemlerde ilk olarak gözlenen değişkenler ile oluşturulan model arasında fark-

lılığın test edilebilmesi maksadıyla ki kare değeri incelenmektedir. Ki kare değeri farksızlık model ile gözlenen değişkenler arasındaki matrisin uyumunu göstermekte ve p değerinin 0,05'ten küçük olması zorunludur. Araştırmada elde edilen ki kare ve p değeri referans değerler aralığında bulunmuştur. DFA istatistiksel işlemleri ikinci olarak CFI (doğrulamalı uyum indeksi) değerine içermektedir. CFI değerinin 0,90-0,95 aralığında olması zorunludur. Bu araştırmada CFI değeri 0,943 olarak tespit edilmiştir. Bir diğer DFA istatistiksel analiz RMSEA (hata karelerinin ortalamasının karekökü) değerine bakılmasıdır. Gözlemlenen modelin anlamlı olabilmesi için RMSEA değerinin 0,05'ten küçük olması uyarılama çalışmasının uygun bir model olduğu anlamını taşımaktadır. Bu manada çalışmada bulunan RMSEA=0,038 değeri uyarılama çalışmasının uygunluğunu ispatlamıştır. Son olarak GFI (iyi uyum indeksi) testine bakılmakta ve bu test varsayılan modelce hesaplanan gözlenen değişkenler arasındaki genel kovaryansın miktarını göstermektedir. GFI değerinin 0,90 seviyesini aşması uyarılan çalışmanın iyi bir model olduğu anlamına gelmektedir (Baydur ve Eser 2006; Özabacı 2011; Kafkas vd. 2012). Araştırmada elde edilen 0,917 değeri uyarılan ölçeğin iyi uyum indeksi bakımından yeterli düzeyde olduğunu kanıtlamıştır.

Güvenilirlik

OOEÖ iç tutarlılık katsayıları "*Şehrin Altyapısı ve Sosyalleşmesi Üzerine Etkiler*" alt boyutu için 0,89, "*Şehrin Sosyal ve Doğal Çevresine Olumsuz Etkiler*" alt boyutu için 0,78, "*Şehrin Ekonomisi Üzerine Etkiler*" alt boyutu için 0,88 ve ölçeğin geneli için 0,88 olarak tespit edilmiştir. Test-tekrar güve-

nilirlik çalışması için OOEÖ Türkçe formu, İnönü Üniversitesi Kale MYO Turizm ve Otel İşletmeciliği programında okuyan ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 50 öğrenciye iki hafta arayla iki kez uygulanmıştır. Ölçeğin elde edilen test-tekrar test güvenilirlik katsayıları Tablo 6'da sunulmuştur.

OOEÖ'nün test-tekrar test güvenilirlik katsayıları "*Şehrin Altyapısı ve Sosyalleşmesi Üzerine Etkiler*" alt boyutu için 0,81, "*Şehrin Sosyal ve Doğal Çevresine Olumsuz Etkiler*" alt boyutu için 0,82, "*Şehrin Ekonomisi Üzerine Etkiler*" alt boyutu için 0,80 ve ölçeğin tamamı için 0,81 olarak saptanmıştır. Elde edilen bu sonuçlar, farklı iki zaman zarfında uygulanan OOEÖ'nün hem alt boyutlar hem de ölçeğin tamamı için yüksek düzeyde korelasyon değerlerine sahip olduğunu kanıtlamıştır.

TARTIŞMA

Bu araştırmada, Zhou ve Ap (2009) tarafından geliştirilen OOEÖ'nün Türkçeye ve Türk kültürüne uyarlanması ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ölçek uyarılama süreçlerinde öncelikle önemli bir süreç olan dilsel eşdeğerlik çalışması ile OOEÖ İngilizce ve Türkçe form puanları arasındaki korelasyon katsayıları hesaplanmış ve iki form puanları arasında yüksek düzeyde tutarlılık olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgular ölçeğin Türkçeye çevrilme sürecinin başarılı biçimde tamamlandığını göstermiştir. Yapılan yapı geçerliliği testlerinden AFA sonucunda OOEÖ toplam varyansın %44'ünü açıklayan üç alt boyutlu bir yapı olduğu bulunmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen alt boyutlar altında yer alan maddelerin tamamı orijinal formdaki faktörlere uygun olmayan bir dağılım göstermiştir. Bundan dolayı, birden fazla alt boyut altında toplanan, faktör yük değeri ya da madde bırakmalı korelasyon değeri 0,30'un altında olan dört madde ve yüksek iki faktör yükü arasındaki farkın 0,10'dan az olmasından dolayı iki madde ölçekten çıkarılmış ve geriye kalan 20 maddeyi içeren bir ölçek elde edilmiştir. OOEÖ'nün yapılan iç tutarlılık testi sonuçlarına göre iç tutarlılık katsayılarının yüksek bulunması iç tutarlılığın yeterli düzeyde olduğunu kanıtlamıştır. OOEÖ puan değişmezliği test-tekrar test yöntemiyle analiz edilmiştir. Alanyazında ölçme araçları için öngörülen güvenilirlik düzeyinin en az 0,70 olması gerektiği (Tezbaşaran 1996) göz

Tablo 5. DFA Analiz Sonuçları

Uyum testleri	İyi uyum değeri	Kabul edilebilir uyum değeri	Araştırma uyum değerleri
Chi-Square (X2)	0 ≤ X2 ≤ 2df	2df ≤ X2 ≤ 3df	117,20
p	0,05 ≤ p ≤ 1	0,01 ≤ p ≤ 0,05	0,01
X2/Sd	0 ≤ X2/df ≤ 2	2 ≤ X2/df ≤ 3	1,60
CFI	0,97 ≤ CFI ≤ 1	0,97 ≤ CFI ≤ 0,95	0,943
GFI	0,95 ≤ CFI ≤ 1	0,90 ≤ CFI ≤ 0,95	0,917
RMSEA	0 ≤ RMSEA ≤ 0,05	0 ≤ RMSEA ≤ 0,08	0,038

(Schermele-Engel vd. 2003)

Tablo 6. OOEÖ Test-Tekrar Test Güvenilirlik Katsayı Sonuçları

Alt Boyut	Uygulama	X	Ss	r
Şehrin Altyapısı ve Sosyalleşmesi Üzerine Etkiler	1. Uygulama	37,03	5,75	0,81
	2. Uygulama	38,20	6,13	
Şehrin Sosyal ve Doğal Çevresine Olumsuz Etkiler	1. Uygulama	27,90	3,34	0,82
	2. Uygulama	28,85	3,95	
Şehrin Ekonomisi Üzerine Etkiler	1. Uygulama	15,35	2,10	0,80
	2. Uygulama	16,10	1,80	
Toplam	1. Uygulama	80,28	9,24	0,81
	2. Uygulama	83,15	8,74	

önüne alındığında, ölçeğin tüm alt boyutlarına ait güvenilirlik düzeyinin yeterli olduğu bulunmuştur. OOEÖ'nün %27'lik alt ve üst grup skorları arasında yapılan t testi sonuçları tüm maddeler ve alt ölçekler için anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada madde-toplam korelasyon analizi sonucunda ölçeğin yeterli olduğu görülmüştür. OOEÖ'ye uygulanan geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen sonuçlara göre OOEÖ Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Yarattığı gelir getirici etkisi nedeniyle birçok ülkenin önemle üzerinde durduğu sportif etkinliklerin başında gelen olimpiyatlar, sadece sporun gelişmesine değil turizmin de gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte hem ekonomik katkısı hem de popülerliği nedeniyle ülkeler, bu tür organizasyonları sürekli düzenlemek istemektedirler. Özellikle son yıllarda düzenlenen büyük spor organizasyonları, ülkelerin ve/veya bölgelerin turizm açısından kalkınmasına da çok önemli katkılar sağlamaktadır. Yukarıda belirtilen birçok önemli katkının daha çok etki yaratması ve başarılı olabilmesi için, olimpiyat gibi büyük spor organizasyonlarının düzenlenmeden ve hatta aday olmadan önce, düzenleneceği yerlerde yaşayan halkın bu tür organizasyonlara karşı algılarını ve tutumlarını bilmek ülkelere ve yerel yöneticilere büyük avantajlar getirecektir. Bu nedenle yapılan çalışmada, Olimpiyat Oyunları Etki Ölçeği'nin (OOEÖ) geçerlilik ve güvenilirliğini tespit etmek amaçlanmıştır. OOEÖ İngilizce ve Türkçe form puanları arasındaki yüksek korelasyon katsayıları, çeviri maddelerin orijinaliyle uyumlu ve ölçeğin Türkçe formunun orijinal

ölçekle eş değer olduğunu göstermiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini test etmek amacıyla uygulanan AFA analizi bulguları ölçeğin açıklanan toplam varyans oranını %44,66 olarak saptanmıştır. Ölçek geliştirme ve uyarılma araştırmalarında açıklanan varyans oranı için %30 ve üzeri ölçüt olarak kabul görmesi, mevcut ölçek formunun yapı geçerliği açısından uygun olduğunu ispatlamıştır. OOEÖ iç tutarlılık katsayı değerleri ölçekte yer alan maddelerin birbirleri ile tutarlı, dolayısıyla iç tutarlılık anlamındaki güvenilirliğin yüksek olduğunu kanıtlamıştır. Test-tekrar test güvenilirlik katsayılarının yüksek olduğu görülmekle birlikte, OOEÖ tanı ya da sınıflama amacıyla değil yalnızca araştırmalarda kullanılacak bir ölçme aracı olduğu dikkate alındığında, bu katsayıların yeterli olduğu söylenebilir. Madde-toplam korelasyonu ve 27'lik alt-üst grup karşılaştırmaları sonuçları da ölçeğin madde ayırt edicilik gücünün yeterli olduğunu ispatlamıştır. OOEÖ Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bütün sonuçlara göre, mevcut ölçek formunun yerel halkın olimpiyat oyunlarına karşı algılarının ölçülmesi ve görüşlerinin belirlenmesinde kullanılacağı söylenebilir. Ancak, OOEÖ Türkçe formunun geçerliliği ve güvenilirliğine ilişkin ispatlar sunulması açısından, yapılan araştırmayla ulaşılan bulguların farklı örneklem grupları ile ilgili yapılacak yeni araştırmalarla desteklenmesine de ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Alaeddinoğlu, F. (2007). Van Halkının Turisti ve Turizmi Algılama Şekli, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 5 (1): 1-16.
- Balcı, A. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Barcelona Turisme, (2013). <http://professional.barcelonaturisme.com>, Erişim tarihi: 9 Haziran 2013.

- Baydur, H. ve Eser, E. (2006). Uygulama: Yaşam Kalitesi Ölçeklerinin Psikometrik Çözümlemesi, *Sağlıkta Birlikim*, 1(2): 99-123.
- Bryman, A. ve Cramer, D. (1997). *Quantitative Data Analysis with SPSS for Windows: A Guide for Social Scientists*. New York: Routledge .
- Buluş, M. (2001). Kişi Algı Ölçeğinin Öğretmen Adayları İçin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması, *Eğitim Araştırmaları*, 5: 29-35.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün Ö., Kahveci Ö. ve Demirel F. (2004). Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri Ölçeği'nin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 4(2): 207-239.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dağ, İ. (2002). Kontrol Odağı Ölçeği (KOO): Ölçek Geliştirme, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması, *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49): 77-90.
- DeVellis, R.F. (2003). *Scale Development Theory and Applications*. USA: Sage Publications.
- Duran, P. (2005). The Impact of the Olympic Games on Tourism, Barcelona: The Legacy of the Games 1992-2002, Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics UAB. http://olympicstudies.uab.es/pdf/wp083_eng.pdf adresinden alınmıştır.
- Fer, S. ve Çırık, İ. (2006). Öğretmenlerde ve Öğrencilerde, Yapılandırılmamış Öğrenme Ortamı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması Nedir?, *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1): 1-27.
- Getz, D. (2008). Event Tourism: Definition, Evolution, and Research, *Tourism Management*, 29: 403-428.
- Gibson, H.J. (1998). Sport Tourism: A Critical Analysis of Research, *Sport Management Review*, 1: 45-76.
- Gursoy, D. ve Kendall, K.W. (2006). Hosting Mega Events Modeling Locals' Support, *Annals of Tourism Research*, 33(3): 603-623.
- Hambleton, R.K. ve Patsula, L. (1999). Increasing the Validity of Adapted Tests: Myths to be Avoided and Guidelines for Improving Test Adaptation Practices, *Journal of Applied Testing Technology*, 1 (1): 1-30.
- Hovardaoğlu, S. ve Sezgin, N. (1998). *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme Standartları*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği ve ÖSYM yayını.
- Kafkas, M.E. (2011). Çocuklar İçin Sporda Hayal Etme Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Bir Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi*, 5 (2): 101-109.
- Kafkas, M.E., Çoban, B. ve Şahin Kafkas, A. (2012). Sport Fan Motivation Questionnaire: A Study of Validity and Reliability, *Niğde University Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 6 (1): 34-41.
- Kapareliotis, I., Panopoulos, A. ve Panigyrikis, G.G. (2010). The Influence of the Olympic Games on Beijing Consumers' Perceptions of Their City Tourism Development, *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 22 (1): 90-100.
- Karakakis, K. ve Kaplanidou, K. (2012). Legacy Perceptions Among Host and Non-host Olympic Games Residents: A Longitudinal Study of the 2010 Vancouver Olympic Games, *European Sport Management Quarterly*, 12 (3): 243-264.
- Kekin, A. (2007). 2000-2012 Yılları Arasında Düzenlenen ve Düzenlenecek Olan Modern Olimpiyat Oyunlarına Ev Sahipliği Yapmak İçin Aday Olan Şehirler, Seçim Kriterleri ve İstanbul Açısından Değerlendirilmesi (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi.
- Kılıç, H. (2007). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Olimpiyatlar Hakkındaki Farkındalığı, (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Konstantaki, M. ve Wickens, E. (2010). Residents' Perceptions of Environmental and Security Issues at the 2012 London Olympic Games, *Journal of Sport & Tourism*, 15 (4): 337-357.
- Nauright, J., Giampiccoli, A. ve Lee, S. (2013). Events and Sports Tourism. İçinde Finkel R., McGillivray D., McPherson G. ve Robinson P. (Editörler), *Research Themes for Events* (ss. 90-100). Wallingford: CAB International.
- Özabacı, N. (2011). İlişki Niteliği Ölçeği'nin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Eğitim ve Bilim*, 36 (162): 159-167.
- Pappas, N. (2014). Hosting Mega Events: Londoners' Support of the 2012 Olympics, *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 21: 10-17.
- Prayag, G., Hosany, S., Nunkoo, R. ve Alders T. (2013). London Residents' Support for the 2012 Olympic Games: The Mediating Effect of Overall Attitude, *Tourism Management*, 36: 629-640.
- Preacher, K.J. ve MacCallum, R.C. (2002). Exploratory Factor Analysis in Behavior Genetics Research: Factor Recovery with Smallsample Size, *Behavior Genetics*, 32 (2):153-161.
- Schermelele-Engel, K., Moosbrugger, H. ve Müller, H. (2003). Evaluating The Fit of Structural Equation Models: Tests of Significance and Descriptive Goodness-of-Fit Measures, *Methods of Psychological Research Online*, 8 (2): 23-74.
- Serdaroğlu, M.S. (2002). Olimpiyat Tarihi ve Türkiye'nin Olimpiyatlardaki Durumu, (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Niğde: Niğde Üniversitesi.
- Şahin, Y. (2010). "Olimpiyat Kenti"nden "Olimpiyat Devleti"ne, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12 (18): 73-80.
- Şenduran, F., Şahin, S., Bastık, C. ve Gümüşdağ, H. (2012). Toplumdaki Bireylerin Olimpiyat Oyunları Hakkında Yaklaşımları, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2): 39-52.
- Şimşek, K.Y. (2011). 2011 Erzurum Dünya Üniversitelerarası Kış Oyunlarının Erzurum Şehrine Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Etkisi, *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13 (3): 383-393.
- Tabachnick, B.G., Fidell, L.S. ve Osterlind, S.J. (2001). *Using Multivariate Statistics*. Boston: Allyn and Bacon.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tezbaşaran, A.A. (1996). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Waitt, G. (2003). Social Impacts of the Sydney Olympics, *Annals of Tourism Research*, 30 (1): 194-215.
- Zhou, Y. ve Ap, J. (2009). Residents' Perceptions towards the Impacts of the Beijing 2008 Olympic Games, *Journal of Travel Research*, 48 (1): 78-91.
- Zorba, E. (2005). Olimpiyatlara Adaylık Sürecine İlişkin İstanbul Halkının Görüşleri Üzerine Bir Araştırma (*Yayımlanmamış Doktora Tezi*). Ankara: Gazi Üniversitesi.